

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060305

DOM
2025-03-07
Stockholm

Mål nr
M 5118-24

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2024-03-25 i mål nr M 5183-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Better Energy Swedish Solar 247 AB, 559321-7473
c/o United Spaces
Nordenskiöldsgatan 24
211 19 Malmö

Motpart

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till solcellsanläggning på del av fastigheten X i Ängelholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 21 september 2023 (dnr 551-37699-2022) och ger Better Energy Swedish Solar 247 AB tillstånd enligt miljöbalken till uppförande och drift av en solcellsanläggning inom det område som framgår av bilaga B på del av fastigheten X i Ängelholms kommun.

Tillståndet gäller i 30 år från det att solcellsanläggningen tas i drift.

Dok.Id 2166037

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

Villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Buller till följd av verksamhetens drift ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger följande begränsningsvärden.
50 dBA dag helgfri måndag-fredag kl. 06.00-18.00,
45 dBA dag lördag, söndag och helgdag kl. 06.00-18.00,
45 dBA kväll kl. 18.00-22.00 samt
40 dBA natt kl. 22.00-06.00.
Arbetsmoment som kan ge upphov till maximala ljudnivåer (LFmax) högre än 55 dBA får inte förekomma nattetid kl. 22.00-06.00 utomhus vid bostäder annat än vid enstaka tillfällen.

Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller när tillsynsmyndigheten begär det. De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar.
3. När verksamheten avslutas ska området återställas. En plan för hur demontering och återställning ska ske ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex (6) månader innan demontering och återställning avses att utföras. Återställningen av verksamhetsområdet ska vara avslutad senast ett år efter att verksamheten har upphört.
4. En busk- och trädridå ska planteras längs solcellsanläggningens östra sida.
5. Transformatorljor och andra kemiska produkter ska förvaras och hanteras så att spill och läckage inte förorenar mark, yt- och grundvatten. Förvaringen ska ske på tät yta som är invallad eller försedd med annat motsvarande sekundärt skydd. Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus tio procent av volymen av övriga behållare.

6. För verksamheten ska det finnas ett aktuellt kontrollprogram som även ska innefatta en skötselplan för mark, växtlighet och anläggning inom verksamhetsområdet. Kontrollprogrammet ska vara upprättat och kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten senast tre (3) månader innan installationen av solcellsanläggningen påbörjas.
7. Tillsynsmyndigheten ska underrättas skriftligen när tillståndet tas i anspråk och när solcellsanläggningen tas i drift.

Säkerhet

Tillståndet får tas i anspråk under förutsättning att bolaget ställer en ekonomisk säkerhet på 1 620 000 kronor. Säkerheten ska godkännas av miljöprövningsdelegationen innan tillståndet får tas i anspråk.

Igångsättningstid

Den tillståndsgivna verksamheten ska ha satts i gång inom fem (5) år från dagen för denna dom.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Better Energy Swedish Solar 247 AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ge bolaget tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för uppförande och drift av en solcellsanläggning på del av fastigheten X.

Länsstyrelsen i Skåne län har medgett Better Energy Swedish Solar 247 AB:s överklagande och tillstyrkt ansökan om tillstånd.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Better Energy Swedish Solar 247 AB har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg. Mark- och miljödomstolen har gett tillstånd för en annan solcellsanläggning i Ängelholms kommun där samma lokaliseringsutredning som i nu aktuellt mål användes. I det målet bedömde domstolen uttryckligen att lokaliseringsutredningen var tillräcklig och att den kunde läggas till grund för ett bifall med stöd av 3 kap. 4 § miljöbalken. Den tillståndsgivna anläggningen omfattade 60 hektar jordbruksmark med bördighetsklass 8 med direkt närhet till en elnätsanslutningspunkt och jämte motorväg E6. Vidare ska noteras att omständigheterna i detta fall skiljer sig väsentligt från omständigheterna i avgörandet MÖD 2024:12. Nu aktuell ansökan avser en betydligt mindre solcellsanläggning (totalt 9 hektar) med en omfattande lokaliseringsutredning, till skillnad från i MÖD 2024:12 som avsåg en anläggning inom 232 hektar där bara enstaka lokaliseringsalternativ på jordbruksmark utretts.

Det stämmer att aktuell plats är jordbruksmark av bördighetsklass 7 och att odling av grödor skett på platsen. Marken har dock gett sämre skördar med anledning av att den kan bli vattensjuk och grödorna har ruttnat bort. Bolaget har redogjort för totalt tio alternativa lokaliseringar varav endast tre är på jordbruksmark.

Det finns ett stort behov av förnybar elproduktion i Skåne län och elområde 4 där stor effektbrist råder. Bolaget har utrett och noga avvägt behovet av förnybar elproduktion i form av en solcellsanläggning mot intresset av livsmedelsproduktion inom det sökta

området och vidhåller att aktuell mark inte är av stor betydelse för livsmedelsproduktionen. Denna omständighet ska beaktas till förmån av intresset av att etablera förnybar elproduktion på platsen. Andra omständigheter som styrker markens lämplighet för solkraft är bland annat förväntad produktionskapacitet, närheten till elnät med ledig kapacitet och annan relevant infrastruktur samt projektets begränsade omgivningspåverkan. Den valda utformningen av anläggningen möjliggör även viss jordbruksverksamhet, t.ex. bete och slätter, parallellt med elproduktion.

Bolaget har presenterat ekonomiska kalkyler av de olika alternativen i lokaliseringsutredningen. Själva intäkterna under anläggningens drifttid är efter driftsättning relativt likvärdiga oavsett lokalisering eftersom solinstrålningen i södra Sverige är relativt jämn. Det är oskäligt att kräva ekonomiska kalkyler, särskilt avseende förväntade intäkter, under hela anläggningens tekniska livslängd eftersom elpriset under denna period inte kan förutses med tillräcklig säkerhet. Mark- och miljödomstolen har ansett att bolaget inte har presenterat några ekonomiska kalkyler som visar att kostnaderna för att uppföra och driva solcellsanläggningar på de alternativa lokaliseringarna 1, 5 och 10 är orimligt höga i förhållande till förväntade intäkter. Varken miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen har redovisat vad det är för specifika merkostnader och ekonomiska kalkyler som saknas. Länsstyrelsen delar bolagets bedömning att underlaget är tillräckligt omfattande ur ekonomiskt hänseende och att redovisade merkostnader för alternativen blir för höga. Bolaget har redovisat konkreta och objektivt jämförbara kostnader för alternativen som på ett tydligt sätt möjliggör för prövningsmyndigheten att jämföra alternativen mot varandra ur kostnadshänseende. Ekonomiska kalkyler har redovisats särskilt avseende elnätanslutningskostnader eftersom det tidigt kunde identifieras stora skillnader mellan alternativen. Elnätsanslutningskostnaderna utgör generellt en betydande kostnadspost vid anläggande av solcellsanläggningar. Det ska vidare framhållas att alternativen bedömts utifrån flera kriterier och perspektiv, bland annat ekonomiska, funktionella och miljömässiga, där kostnadsaspekter enbart utgör ett av flera bedömningskriterier.

Länsstyrelsen i Skåne län har anfört följande. Varken miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen har ifrågasatt det geografiska utredningsområdet i lokaliseringsutredningen eller antalet lokaliseringsalternativ. Utredningen har bedömts

vara tillräckligt utförlig för att besluta om den föreslagna lokaliseringen för verksamheten är lämplig eller ej. Länsstyrelsen delar inte miljöprövningsdelegationens och mark- och miljödomstolens bedömning att det krävs ytterligare ekonomiskt underlag för att bedöma att merkostnader och påverkan på motstående intressen blir för hög vid de alternativa platserna. De uppgifter som lämnats om merkostnader för elanslutning bör kunna anses tillräckliga för en icke tillståndspliktig verksamhet. Därutöver har bolaget angett att markförutsättningarna på alternativ 1, 5 och 10 medför mer byggnadstekniskt komplicerade lösningar. Detta brukar vanligtvis även leda till ökade merkostnader vid etablering av solcellsparker. Beträffande lokaliseringsalternativ 10 har bolaget utvecklat sin argumentation om varför det inte är en lämplig plats för solcellsanläggningen. Utifrån det bolaget redovisat framgår det tillräckligt tydligt varför lokaliseringsalternativ 10 inte på ett ur allmän synpunkt tillfredsställande sätt kan tillgodose det väsentliga samhällsintresset av mer förnyelsebar elproduktion inom utredningsområdet. Merkostnaderna för en anläggning på lokaliseringsalternativ 10 bedöms bli för höga samtidigt som påverkan på natur- och kulturvärden med tillräckligt hög sannolikhet riskerar att bli för stora för att vara ur allmän synpunkt tillfredsställande. Utifrån vad som framkommit i ärendet drar länsstyrelsen slutsatsen att ingen av de alternativa platserna för den sökta verksamheten kan tillgodose det väsentliga samhällsintresset av mer elproduktion inom utredningsområdet på ett ur allmän synpunkt tillfredsställande sätt. Risken för en påtaglig påverkan på motstående natur- och kulturintressen bedöms bli för hög på de alternativa platserna samtidigt som merkostnaderna är betydande för en solcellspark av denna storlek som dessutom är en icke tillståndspliktig verksamhet.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2024:12 har länsstyrelserna en central roll vid bedömningen om vilket samhällsintresse som ska ges företräde inom ett visst markområde eftersom såväl livsmedels- som elförsörjningen i första hand får anses vara nationella angelägenheter och då förutsättningarna för de olika samhällsintressena skiljer sig åt mellan regionerna. Bolagets redogörelse styrker att den aktuella jordbruksmarken är av begränsad betydelse för den regionala livsmedelsproduktionen. Förutsättningarna på den specifika platsen antyder att den faktiska produktionskapaciteten för odlade grödor på marken sannolikt är betydligt lägre än vad den angivna bördighetsklassen (klass 7) vittnar om. Samtidigt är ny fossilfri elproduktion

ett angeläget väsentligt samhällsintresse som är särskilt prioriterat i länet med anledning av omvärldsläget, samhällets ökade elektrifiering och behovet av lokalproducerad el. Närheten till nätanslutningsstation för en mindre solcellspark om 9 hektar talar för elproduktion på platsen medan markförutsättningarna, den begränsade markytan och närheten till motorväg E6 talar emot ett större rationellt jordbruk med hög avkastning av livsmedelsgrödor. Vidare möjliggör parkens utformning att det parallellt kan ske viss livsmedelsproduktion på platsen i form av exempelvis färbete vilket ytterligare kan begränsa den sökta verksamhetens negativa påverkan på den regionala livsmedelsproduktionen.

Vid en sammantagen avvägning enligt 3 kap. 1 § miljöbalken är den aktuella marken inte är lika viktig för den regionala livsmedelsproduktionen som den är för den regionala elproduktionen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillåtlighet – brukningsvärd jordbruksmark och lokalisering

För en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas den plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Vid prövning av verksamheter enligt bl.a. 9 kap. 6 b § miljöbalken ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk tillämpas i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden. (Se 2 kap. 6 § första och andra styckena miljöbalken).

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken).

Skyddet för brukningsvärd jordbruksmark är betingat av intresset av att trygga livsmedelsförsörjningen (jfr prop. 1985/86:3 s. 53). Vid bedömningen av vilket

intresse som ska ges företräde enligt 3 kap. 4 § miljöbalken ska även den allmänna bestämmelsen om god hushållning i 3 kap. 1 § samma balk beaktas.

Av 3 kap. 1 § miljöbalken framgår att markområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Det innebär att en avvägning behöver göras mellan intresset av att bevara marken för jordbruk och intresset av att använda den för det sökta ändamålet. Så länge samhällsintresset av det behov som ska tillgodoses genom den ändrade markanvändningen inte överväger samhällsintresset av att bevara jordbruksmarken får behovet av den alternativa markanvändningen, från allmän synpunkt, normalt anses kunna tillgodoses tillfredställande på annat sätt. Eftersom såväl livsmedels- som elförsörjningen i första hand får anses vara nationella angelägenheter får länsstyrelserna anses ha en central roll vid bedömningen, särskilt som förutsättningar för de olika samhällsintressena skiljer sig åt mellan regionerna. Ett väl underbyggt och motiverat ställningstagande av länsstyrelsen bör därför tillmätas särskild vikt vid bedömningen av vilket samhällsintresse som bör ges företräde. (Se MÖD 2024:12 och Mark- och miljööverdomstolens domar den 22 oktober 2024 i mål nr M 8658-23 och den 23 oktober 2024 i mål nr M 6624-23.)

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning

Bolaget har enligt 9 kap. 6 b § miljöbalken ansökt om ett frivilligt tillstånd för uppförande och drift av en solcellsanläggning på del av fastigheten X i Ängelholms kommun. Av ansökningshandlingarna framgår att solcellsanläggningen ska uppföras på ett område om ca 9 hektar jordbruksmark i form av åkermark samt att anläggningen beräknas ha en livslängd på 30–50 år och producera ca 9 GWh per år.

Bolaget har tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning och genomfört samråd. Miljöprövningsdelegationen har godkänt miljökonsekvensbeskrivningen. Mark- och miljööverdomstolen delar bedömningen att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och att den utgör ett tillräckligt underlag för att tillståndsansökan ska kunna prövas i sak. Vidare instämmer Mark- och miljööverdomstolen i

bedömningen att den sökta verksamheten innebär en sådan ändrad markanvändning enligt 2 kap. 6 § andra stycket miljöbalken som medför att bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken ska tillämpas vid prövningen.

Bolagets ansökan om att få uppföra och driva en solcellsanläggning innebär ett sådant varaktigt ianspråktagande av jordbruksmark som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken, även om det under driften finns viss möjlighet att nyttja marken för slätter och bete. Jordbruksmarken brukas i dag huvudsakligen som åkermark för växtodling och är därmed att se som brukningsvärd enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Av praxis framgår att behovet av förnyelsebar energiproduktion är ett väsentligt samhällsintresse för vilken brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk (se bl.a. MÖD 2024:12), dock under förutsättning att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med tillfredställande avses att den alternativa lokaliseringen ska vara tekniskt och funktionellt lämplig samt ekonomiskt rimlig (se prop. 1985/86:3 s. 158).

För att kunna ta ställning till om det finns annan mark att ta i anspråk krävs en lokaliseringsutredning. Vilka krav som ska ställas på utredningens omfattning och innehåll beror på omständigheterna i det enskilda fallet, där bl.a. storleken på anläggningen måste beaktas (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 22 november 2022 i mål nr M 15064-21 och jfr MÖD 2024:12).

Bolaget har undersökt tio alternativa lokaliseringar. Av dessa är tre på jordbruksmark och två har av länsstyrelsen, ur tekniskt och juridiskt hänseende, bedömts vara uppenbart orimliga för solcellsanläggningen. Länsstyrelsen har ansett att de fem återstående lokaliseringsalternativen kan utgöra grund för bedömningen av om 3 kap. 4 § miljöbalken beaktats i tillräcklig utsträckning.

Mark- och miljööverdomstolen delar länsstyrelsens bedömning att lokaliseringsutredningen, bestående av fem alternativ som ansetts rimliga för en etablering av solcellsanläggningen, är tillräcklig. Domstolen har vid den bedömningen fäst vikt vid

anläggningens utformning och storlek samt att dess påverkan på omgivningen bedöms vara liten.

Bolaget har valt bort de fem återstående alternativen främst eftersom de hyser höga natur- och kulturvärden eller omfattas av områdesskydd, medför höga kostnader för anslutning till elnätet, är svårtillgängliga för etablering eller för att bolaget saknar förutsättningar att få rådighet över marken. För fyra av de fem alternativen, alternativ 1, 5, 8 och 10, har bolaget lämnat en mer utförlig redogörelse inklusive kostnads-kalkyler. Den alternativa lokaliseringen som varit mest fördelaktig, alternativ 10, har valts bort främst på grund av höga kostnader. Kostnaden för detta alternativ har uppskattats till 1 600 000 kr/MW, medan kostnaden för vald lokalisering uppskattats till 167 000 kr/MW. Enligt bolaget är vald lokalisering den bäst lämpade mot bakgrund av att området har ett stort elbehov, att den direkta närheten till E6/E20 erbjuder god infrastruktur och att området redan är påverkat av vägen, att anslutning till elnätet, som har erforderlig kapacitet för anslutning, via intilliggande befintlig elnätsstation är möjlig och att bolaget har rådighet över marken.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen har bolaget, genom lokaliseringsutredningen med tillhörande kompletteringar, på ett tillfredsställande sätt utrett om behovet av elproduktion kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt utan att brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk. Mot bakgrund av vad som framkommit om förutsättningarna för etablering på mark som inte utgör brukningsvärd jordbruksmark, och med beaktande av länsstyrelsens väl motiverade ställningstagande i målet, ger utredningen i målet stöd för att intresset av att lokalisera anläggningen på brukningsvärd jordbruksmark väger över samhällsintresset av att bevara jordbruksmarken för livsmedelsproduktion. Domstolen har vid denna bedömning fäst vikt vid vad länsstyrelsen anfört om att markförutsättningarna, den begränsade markytan och närheten till motorväg E6, talar emot ett större rationellt jordbruk med hög avkastning av livsmedelsgrödor.

Sökt verksamhet uppfyller därmed kraven i 2 kap. 6 § och 3 kap. 4 § miljöbalken. Det har inte framkommit att det finns något annat hinder mot verksamhetens tillåtlighet. Det finns därmed förutsättningar att ge tillstånd för sökt verksamhet.

Tillståndstid

Ett tillstånd ska i förkommande fall innehålla bestämmelser om den tid som tillståndet ska gälla (19 kap. 5 § 9 och 22 kap. 25 § första stycket 1 miljöbalken).

Länsstyrelsen har anfört att tillståndet bör tidsbegränsas till 30 år så att nya avvägningar mellan samhällsintressena i form av livsmedel och energi kan göras vid en eventuell omprövning av verksamheten. Länsstyrelsen har också anfört att det ligger i samhällets intresse att stora solcellsanläggningar, markkablar, stängsel och liknande inte lämnas kvar i landskapet efter det att verksamheten har upphört. Om bolaget upphör med verksamheten utan att meddela tillsynsmyndigheten är det, enligt länsstyrelsen, näst intill omöjligt för tillsynsmyndigheten att vid platsbesök avgöra om verksamheten är i drift eller inte.

Bolaget har i fråga om tidsbegränsning framhållit att arrendet av marken där solcellsanläggningen ska uppföras löper på 30 år från det att anläggningen tas i drift och att tiden för driftsättning är beroende av tillståndprocessen, efterföljande bygglovsprocess och elnätsanslutningsprocess. Enligt bolaget bör en eventuell tidsbegränsning av tillståndet anpassas utifrån detta.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning

När det gäller tillstånd till vindkraft framgår av praxis att ett tillstånd normalt bör tidsbegränsas. Motiven till detta är bl.a. att den tekniska utvecklingen och ökade kunskaper kan komma att leda till ändrade miljökrav och att det därför bör finnas en möjlighet att skärpa villkoren vid en förnyad tillståndsprövning efter det att det tidigare tillståndsbeslutet har löpt ut. Vid bedömningen av giltighetstiden bör, vid sidan av anläggningens tekniska livslängd, beaktas att värdet av att den plats som tagits i anspråk för verksamheten utnyttjas på ett sätt som är effektivt ur energianvändnings-synpunkt och ur ett hushållningsperspektiv. (Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 augusti 2014 i mål nr M 9473-13.)

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att motiven för att tidsbegränsa tillstånd till vindkraft gör sig gällande även vid tillstånd till solcellsanläggningar. Även här kan det förutsättas ske en teknikutveckling som kan komma att leda till ändrade krav samt att samhällets behov av energi- och matförsörjning kan komma att förändras över tid. Det är därför motiverat att tidsbegränsa tillståndet till solcellsanläggningen. Mot bakgrund av vad som framkommit om anläggningens beräknade livslängd och arrendetiden framstår det som lämpligt att bestämma tiden till 30 år. Tiden bör, i enlighet med bolagets önskemål och i överensstämmelse med utformningen av arrendeavtalet, börja löpa först när anläggningen tas i drift. Det ankommer på bolaget att underrätta tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk och när anläggningen tas i drift, se villkor 7 i domslutet.

Villkor

Villkor 1 – det allmänna villkoret

I enlighet med vad bolaget har föreslagit ska det föreskrivas ett sedvanligt allmänt villkor.

Bolaget har anfört att det trådstängsel som ska inhägna området ska vara ett brett nätat viltstängsel med minst 10 cm avstånd till marken. Vidare ska solpaneler och transformatorstationer uppföras med ett avstånd om minst 50 meter till väg E6. Stängslet och vegetationsridån ska enligt bolaget anläggas intill detta område i enlighet med vad som framgår i ritning över anläggningen i miljökonsekvensbeskrivningen och kommer inte att placeras närmre vägens säkerhetszon än 11 meter.

Vad bolaget har åtagit sig i fråga om instängsling, avstånd till väg och vegetation är bolaget bundet av enligt det allmänna villkoret. Mot den bakgrunden bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det inte behövs villkor som reglerar dessa frågor.

Villkor 2 - buller

Det har inte inkommit några synpunkter beträffande bolagets förslag till bullervillkor. Villkoret överensstämmer med ett sedvanligt bullervillkor och Mark- och miljööverdomstolen anser att villkoret kan utformas i enlighet med bolagets förslag på sätt som framgår av villkor 2 i domslutet.

Villkor 3 - återställande

Bolaget har föreslagit följande utformning av villkor för återställande. ”När verksamheten avslutas ska området återställas. En plan för hur demontering och återställning ska ske ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex (6) månader innan demontering och återställning avses utföras.”

Länsstyrelsen har föreslagit ett tillägg till villkoret enligt följande ”Återställningen av verksamhetsområdet ska vara avslutad senast ett år efter att verksamheten har upphört. Med att verksamheten upphört avses att parken i sin helhet inte producerat mer än 20 procent av sin installerade kapacitet under en längre tidsperiod än 1 år.”

Bolaget har motsatt sig länsstyrelsens tillägg och anført att nedgång i produktionen kan uppstå till följd av elavbrott, ombyggnationer i elnät eller kapacitetsbrist vid överföring till elnätet, dvs. omständigheter som bolaget inte råår över.

Mark- och miljööverdomstolen anser att det räcker att med tillägg till bolagets förslag föreskriva inom vilken tid som återställningen ska vara avslutad, dvs. senast inom ett år efter att verksamheten har upphört. Enligt domstolen är en tidsbegränsning av tillståndet till 30 år en tillräcklig reglering av verksamhetens upphörande.

Villkor 4, 5 och 6 – vegetationsridå, förvaring och hantering av kemiska produkter samt kontrollprogram

Länsstyrelsen har föreslagit villkor i enlighet med vad som följer av villkor 4, 5 och 6 i domslutet. Bolaget har inte haft någon erinran mot de föreslagna villkoren. Mark- och miljööverdomstolen anser därför att villkoren i huvudsak ska utformas i enlighet med länsstyrelsens förslag på sätt som framgår av villkor 4, 5 och 6 i domslutet. Dock bör kontrollprogrammet ges in till tillsynsmyndigheten minst tre månader innan

installationen av solcellsanläggningen påbörjas, i stället för tre månader efter att tillståndet har tagits i drift. Detta för att tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att komma med synpunkter på kontrollprogrammet innan installationen av anläggningen påbörjas.

Säkerhet

Tillstånd får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och andra återställningskostnader som kan komma att behövas med anledning av verksamheten (se 16 kap. 3 § miljöbalken).

Länsstyrelsen har anfört att det bör ställas krav på att bolaget lämnar en ekonomisk säkerhet. Detta för att säkerställa att det finns ekonomiska medel för bekostande av avvecklingen när verksamheten upphör. Enligt länsstyrelsen bör säkerheten uppgå till 1 620 000 kr. Beräkningen har gjorts utifrån bolagets kostnadsberäkning för avveckling av verksamheten med uppräkningsindex utifrån konsumentprisindex från 2019.

Bolaget har motsatt sig kravet med hänsyn till att det är fråga om en frivillig tillståndsansökan. Bolaget har dock presenterat en ekonomisk kalkyl avseende kostnaderna för återställandet av marken. Enligt kalkylen skulle kostnaden 2019 uppgå till 1 350 000 kr. Bolaget har invänt att länsstyrelsens uppräkningsindex enligt konsumentprisindex inte är berättigad med anledning av det värde som komponenterna och materialet i anläggningen innehar vid en avveckling av denna. Uppräkningen från 2019 bör även göras avseende intäkterna i form av metaller etc. som också har stigit i pris.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

När det som i detta fall kan förutses att verksamheten kommer att avslutas inom viss tid och att det då uppkommer kostnader för att återställa marken, är det motiverat att ställa krav på säkerhet (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 205). Den omständigheten att bolaget har ansökt om frivilligt tillstånd saknar betydelse i sammanhanget. Det kan här

noteras att ett frivilligt tillstånd har samma rättskraft enligt 24 kap. 1 § miljöbalken som i de fall tillståndskravet följer av lag eller förordning.

Den av länsstyrelsen föreslagna säkerheten framstår inte som för hög. Säkerheten ska godkännas av miljöprövningsdelegationen innan tillståndet får tas i anspråk.

Igångsättningstid

I fråga om miljöfarlig verksamhet ska den tid som verksamheten ska ha satts i gång inom (igångsättningstid) anges i domen. (Se 19 kap. 5 § 9 och 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken).

I detta fall har varken bolaget eller länsstyrelsen föreslagit någon igångsättningstid.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen är en igångsättningstid om fem år rimlig.

Eftersom Mark- och miljööverdomstolens avgörande i detta mål inte får överklagas ska tiden räknas från dagen för dom.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen delar underinstansernas bedömning att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och läggas till grund för prövningen. Vald lokalisering uppfyller kraven i 2 kap. 6 § och 3 kap. 4 § miljöbalken. Något annat hinder mot verksamhetens tillåtlighet finns inte varför tillstånd kan ges till sökt verksamhet med de villkor som framgår i domslutet. Bolaget ska ställa en säkerhet om 1 620 000 kr och den tillståndsgivna verksamheten ska ha satts i gång inom fem år från dagen för Mark- och miljööverdomstolens dom.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Malin Wik, referent, och Caroline Hedvall
Klostermark, tekniska rådet Annika Billstein Andersson och hovrättsrådet Kristina
Drejjer

Föredragande har varit Elin Haubitz Man.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-03-25
meddelad i
Växjö

Mål nr M 5183-23

PARTER

Klagande

Better Energy Swedish Solar 247 AB
Nordenskiöldsgatan 24
211 19 Malmö

Motpart

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen, miljöprövningsdelegationen, i Skåne läns beslut den
21 september 2023 i ärende nr 551-37699-2022, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till solcellsanläggning på fastigheten X, Ängelholms
kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län (MPD) avslog i beslut den 21 september 2023, dnr 551-37699-2022, en ansökan från Better Energy Swedish Solar 247 AB (fortsättningsvis Better Energy) om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) för uppförande och drift av en solcellsanläggning på fastigheten Strövelstorp 2:22 i Ängelholms kommun.

Skälet för avslagsbeslutet var att MPD ansåg att verksamheten i första hand bör ta i anspråk ett område där den kan bedrivas utan att möjligheten till jordbruksdrift begränsas samt att bolaget inte har visat att det saknas rimliga alternativa platser för verksamheten som uppfyller dessa förutsättningar. Enligt MPD kan den sökta lokaliseringen därmed inte anses vara lämplig enligt 2 kap. 6 § jämfört med 3 kap. 1 § MB och är inte förenlig med kraven i 3 kap. 4 § MB.

Better Energy har överklagat MPD:s avslagsbeslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Better Energy har yrkat att det överklagade beslutet ska upphävas samt i första hand att bolaget ska tillåtas anlägga solparken i enlighet med ansökan och i andra hand att ärendet ska återförvisas till MPD för fastställande av villkor.

Bolaget har åberopat en redovisning av de alternativa lokaliseringarna 1, 5 och 10 som presenterats i lokaliseringsutredningen.

Till stöd för sina yrkanden har bolaget anfört i huvudsak följande.

Lokaliseringen och hushållningsprincipen m.m.

Vald lokalisering är mycket fördelaktig med hänsyn till den direkta närheten till väg E6 samt då det finns en möjlig elnätsanslutning med tillgänglig kapacitet kloss intill. Det krävs således inte några långa dragningar av elledningar som i sig skulle riskera att generera en stor påverkan på omgivande miljö. Vidare ligger projektet i Skåne län, varför det är stor konsumtion av el vid lokaliseringen. Området har god

solinstrålning, är konstruktionsmässigt lämpligt och det finns befintliga infartsvägar. Markägaren är positivt inställd till anläggande av en solpark på marken och påverkan på närboende bedöms bli mycket begränsad.

Markägaren har valt att arrendera ut detta fält till en solpark för att det ger sämre skördar generellt, bland annat med anledning av dess jordart och mullhalt. Fältet har även några försänkningar och svackor som vid stora regn gjort att t.ex. odlad potatis har ruttnat bort. Kraftiga regn är dessutom något som numera har blivit ett återkommande problem beaktat de klimatförändringar som pågår. Lämpligheten av att odla livsmedel i direkt anslutning till en stor motorväg som väg E6 kan också ifrågasättas och bör vägas in i bedömningen av lämpliga placeringar av solparker på jordbruksmark. Det medför inte ett stort bortfall av livsmedelsproduktion att ta knappt 9 ha jordbruksmark i anspråk. Marken bedöms därmed inte vara av stor betydelse för livsmedelsproduktionen. Den kan dessutom användas som jordbruksmark och till viss livsmedelsproduktion såsom färbete eller slätter samtidigt som solparken är i drift.

MPD har i sin bedömning hänvisat till rapporterna *Markhushållning i planeringen - Jordbruksmarken i Skåne* och *Exploatering av jordbruksmark 2016–2020*. Solparken är dock inte en sådan exploatering som medför att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden, utan den återställs till jordbruksmark efter driftfasen. Av rapporten *Exploatering av jordbruksmark 2016–2020* framgår att det endast är 10 % av jordbruksmarken som exploateras på ett sådant sätt så att det inte kan gå att odla livsmedel där igen. Nyhems solpark kommer inte att bidra med någon ökning av en sådan exploatering.

Ansökan och lokaliseringsutredningen visar att det saknas rimliga alternativa platser för den sökta verksamheten. Lokaliseringen är därmed lämplig enligt 2 kap. 6 § jämfört med 3 kap. 1 § MB och bedöms vara förenlig med kraven i 3 kap. 4 § MB.

Lokaliseringsutredningen

En solpark är enligt MB varken en anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet

och lokaliseringsutredningen uppfyller därmed mer än väl kraven vad gäller antal, utbredning och hur detaljerat lokaliseringarna är beskrivna (jfr Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätts dom i mål M 1890-23, Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätts dom i mål M 6612-22, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätts domar i mål M 1510-23 och M 736-23 samt Mark- och miljööverdomstolens dom i mål P 2006-22).

Den sökta lokaliseringen och de alternativa lokaliseringarna har utretts och beskrivits utifrån miljöeffekter. Detta har mynnat ut i bedömningen att Nyhem är lämpligast. Lokaliseringsutredningen visar även att platsen är lämplig vid en avvägning utifrån miljömässiga, tekniska och ekonomiska aspekter (jfr. 2 kap. 6 § MB). Alternativen har dessutom bedömts avseende om de är godtagbara ur samhällssynpunkt och om de kan exploateras för en rimlig kostnad (jfr. 3 kap. 4 § MB). Lokaliseringsutredningen uppfyller därför mer än väl författningskraven i 6 kap. 35 § MB och 15-19 §§ miljöbedömningsförordningen.

Bolaget har redogjort för tio alternativa lokaliseringar inom SE3 och SE4. MPD har inte velat ha några kompletterande uppgifter beträffande de tre alternativen på jordbruksmark. Antalet alternativa lokaliseringar överskrider vida vad som brukar krävas enligt MB för tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter.

Lokaliseringsutredningen innefattar bland annat platsbesök på respektive lokalisering, kontakt med markägare, undersökning av markförhållanden, naturvärden, fornminnen, riksintressen och andra intressen samt möjligheten till elnätsanslutning. Samtliga alternativa lokaliseringar i utredningen är potentiella platser för etablering av en solpark, men har av de skäl som angetts i lokaliseringsutredningen slutligen valts bort till förmån för Nyhem. Syftet med lokaliseringsutredningen är just att sortera bort alternativ som är mer ingripande för miljön.

Det är många faktorer som tillsammans behöver uppfyllas för att ett område ska vara lämpligt för anläggande av en solpark och möjligt att projektera rent ekonomiskt. Det är således inte så förenklat att det bara är tillgången till en yta som inte

utgörs av jordbruksmark som gör att den lämpar sig för en solpark. En potentiell yta för en solpark behöver bland annat analyseras vad gäller möjlig elnätsanslutning och kostnader för denna, om det finns tillgänglig kapacitet i elnätet, markägarens inställning, restriktioner och områdesskydd, ledningsdragning, markförhållanden och landskapsbildspåverkan. Med hänvisning till MKB:n, dess bilagor och kompletteringar samt överklagandet är det visat att det projektområdet som tillstånd söks för är lämpligt att ta i anspråk för en solpark och att det inte föreligger skäl att avslå ansökan.

I övrigt hänvisas till vad som redogjorts för avseende metodiken och omfattningen av lokaliseringsutredningen i handlingarna som getts in till MPD.

Prövning enligt 3 och 4 kap. MB

Bolaget delar inte MPD:s bedömning att alternativ 1, 5, och 10 inte är tillräckligt utredda avseende 3 kap. 4 § MB. MPD har inte begärt ytterligare kompletteringar gällande dessa alternativ, utan har valt att kungöra ärendet efter inkomna kompletteringarna. MPD har därmed ansett att kompletteringarna varit tillräckliga. MPD har även godkänt MKB:n, vilket endast borde ske om den anses tillräcklig och komplett. Alla kostnadsberäkningar och uppskattningar för de olika alternativen har utförts på samma sätt.

Alternativ 1

Alternativet har inte valts bort enbart av den anledningen att elnätsanslutningen blir för dyr. Av de skäl som framförts i ansökan, MKB:n och kompletteringar framgår det även att det blir en större påverkan på bland annat områdesskydd, natur- och kulturmiljö, landskapsbild samt andra parametrar med detta alternativ än med Nyhem.

Alternativ 2-4

Bolaget delar inte MPD:s bedömning att dessa alternativa lokaliseringar inte skulle vara godtagbara i en lokaliseringsutredning enligt 3 kap. 4 § MB då dessa är belägna på jordbruksmark. Av Mark- och miljööverdomstolens dom i mål P 2006-22 framgår att utredningen av alternativa lokaliseringar även omfattade jordbruksmark.

Utredningen inkluderade bland annat alternativ på skogsmark, jordbruksmark och ej brukningsbar åkermark. Det har därmed funnits alternativ på jordbruksmark som godtagits som alternativ i en lokaliseringsutredning.

Alternativ 5

Bolaget förstår inte vilken monterings teknik som MPD avser eller huruvida den skulle vara tekniskt möjlig och ekonomiskt rimlig. Bolaget motsätter sig därför MPD:s bedömning av detta alternativ.

Alternativ 6-9

Bolaget har kommit fram till att Nyhem är en bättre lokalisering av flera skäl jämfört med dessa alternativ och har därmed ingen erinran mot MPD:s bedömning att de inte utgör alternativ som är godtagbara ur samhällssynpunkt eller som kan exploateras med en rimlig merkostnad.

Alternativ 10

Bolaget motsätter sig MPD:s bedömning att bolaget inte har visat att de merkostnader för elnätsanslutning som alternativet innebär skulle göra lokaliseringen enligt detta alternativ ekonomiskt orimlig. Bolaget ifrågasätter också varför MPD inte anser sig kunna göra en bedömning av lokaliseringsalternativet.

Självförsörjningsgrad

Det svenska jordbrukets andel av Sveriges totala konsumtion av livsmedel har tydligt minskat sedan EU-inträdet 1995. Livsmedelsmarknaden har med åren blivit alltmer internationell och globaliserad. Utvecklingen har medfört att det är billigare att producera livsmedel i andra delar av världen än i Sverige och transport av livsmedlen till Sverige är också ekonomiskt försvarbart. För att jordbruket i Sverige ska kunna producera nuvarande mängder av livsmedel krävs vidare importerade insatsvaror som gödselmedel, bekämpningsmedel, foder och drivmedel. Dessutom krävs det importerade maskiner och reservdelar.

Landets livsmedelsproduktion och självförsörjningsgrad är därmed ett argument som inte kan användas generellt för att förbjuda en solpark på jordbruksmark eller specifikt för den sökta solparken.

Markägare kan vidare lägga jordbruksmark i träda alternativt plantera energiskog, vilket innebär att det inte produceras livsmedel på marken. Energiskog ger dessutom ett mycket sämre energiutbyte i förhållande till en solpark.

EU-förordningen 2022/2577

De principer som framgår av förordningen, dvs. att produktion av energi från förnybara energikällor anses utgöra ett väsentligt samhällsintresse och att detta ska prioriteras vid avvägningen av rättsliga intressen i det enskilda fallet, ska beaktas i nu aktuellt fall. Förordningen är inte direkt tillämplig på tillståndsförfaranden som inletts före förordningens ikraftträdande, men medlemsstater får tillämpa den på sådana förfaranden.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Det har inte i samband med överklagandet kommit fram någon omständighet som föranleder mark- och miljödomstolen att göra en annan bedömning än den som MPD har gjort i det överklagade beslutet. Detta även med beaktande av det som framkommit i den mer detaljerade redovisningen av alternativ 1, 5 och 10 i lokaliseringsutredningen som Better Energy har presenterat i samband med överklagandet. Mark- och miljödomstolen har vidare särskilt beaktat följande.

Det är verksamhetsutövaren som enligt 2 kap. 1 § MB måste visa att kraven beträffande val av plats för verksamheten i 2 kap. och 3 kap. 4 § MB är uppfyllda. Ett godkännande av en MKB innebär endast att kraven i 6 kap. MB är uppfyllda beträffande vad den ska innehålla för att utgöra ett tillräckligt underlag för prövning. Det innebär däremot inte att det som anges i MKB:n är tillräckligt för att visa att verksamheten är tillåtlig på den sökta platsen.

Den mark där solcellsanläggningen är tänkt att uppföras är jordbruksmark av förhållandevis hög kvalitet (bördighetsklass 7). Marken har enligt ansökan använts för odling av olika grödor med god avkastning under i vart fall de senaste åren och är således brukningsvärd i den betydelse som avses i 3 kap. 4 § MB.

Vid en prövning enligt 3 kap. 4 § MB är det som är avgörande för att verksamheten ska tillåtas på den sökta platsen att verksamhetsutövaren har visat att det inte finns någon alternativ lokalisering på annan typ av mark än jordbruksmark som uppfyller kraven i bestämmelsen. Alternativa lokaliseringar på jordbruksmark är därför inte relevanta att beakta vid prövningen. Omständigheter som är knutna till frågan om Sveriges självförsörjning av livsmedel saknar också betydelse vid bedömningen av lokaliseringen enligt i målet tillämpliga bestämmelser.

Bolaget har, trots MPD:s påpekande, inte presenterat några ekonomiska kalkyler som visar att kostnaderna för att uppföra och driva solcellsanläggningen på någon av de alternativa lokaliseringarna 1, 5 eller 10 är orimligt höga i förhållande till förväntade intäkter från anläggningen under dess tekniska livslängd.

Sammanfattningsvis ska överklagandet såldes avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 15 april 2024.

Lars Svensson

Viktor Forsell

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Svensson, ordförande, och tekniska rådet Viktor Forsell samt de särskilda ledamöterna Tommy Hammar och Margareta Öhrn. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Engell.

